

Dinsdag
7 Juli 2026
17:00-18:00
online

INTERACTIEF WEBINAR

Formuleren van goede kennisvragen

Programma interactief webinar

Welkom en praktische zaken	Amber
Toelichting proces kennisagenda's	Amber
Wat is een kennisvraag?	Romy
Ophalen van kennisvragen	Eva
Schrijven van een PICO en toelichting	Romy
Masterclass	Romy & Amber
Oefenen & vragen	Deelnemers
Afsluiting	Amber

² Heb je nog een andere vraag over richtlijnen, geef het aan na afloop van het webinar

Spreekers tijdens dit webinar

Romy Zwarts – van de Putte ([LinkedIn](#)) is adviseur bij Kennisinstituut - [Federatie Medisch Specialisten](#)

Eva Vroonland ([LinkedIn](#)) is Adviseur participatie in onderzoek bij [INVOLV](#)

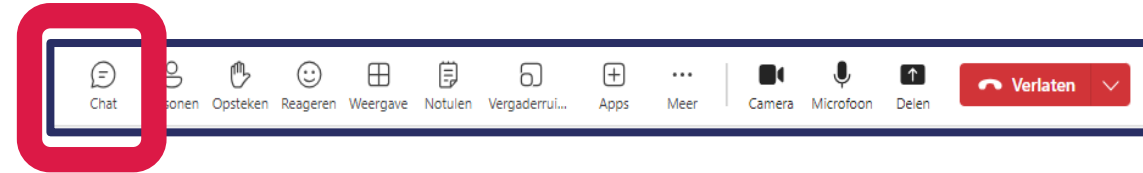
Amber van den Borne ([LinkedIn](#)) is adviseur patiëntbelang bij [Patiëntenfederatie Nederland](#)

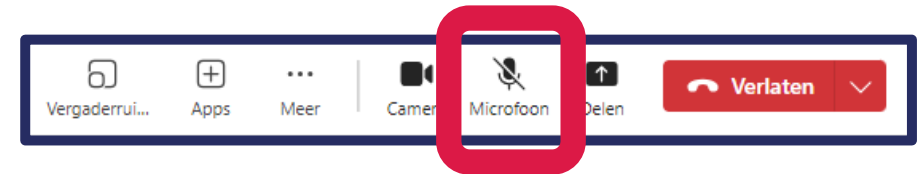
Interactief webinar

Vragen stellen kan tussendoor

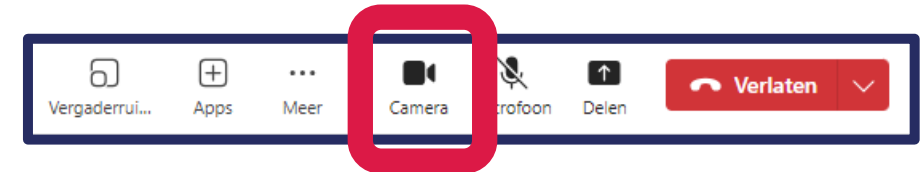
Heb je een vraag, gebruik de chat of je microfoon

Anders je microfoon graag op mute

Het webinar wordt opgenomen, mocht je niet op beeld willen houd je camera dan uit

Teruglezen van de informatie

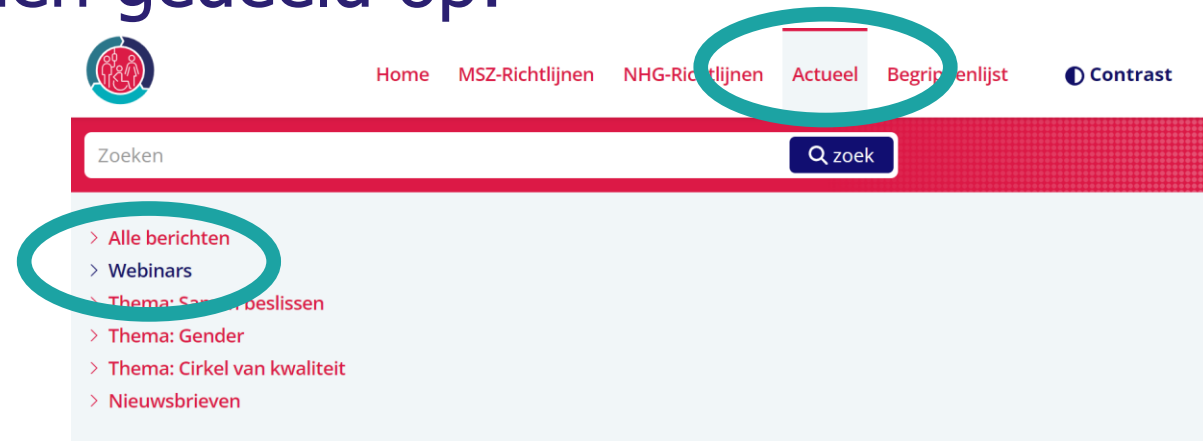
De presentatie en de opname worden gedeeld op:

Richtlijnentool

ontwikkelen vanuit het patiëntenperspectief

Richtlijnentool: ontwikkelen vanuit het patiënten perspectief

Webinar: Formuleren van goede kennisvragen

27 mei 2026

Op dinsdag 7 juli 2026 organiseren wij het webinar Formuleren van goede kennisvragen. In dit webinar nemen we je eerst kort mee in het proces van kennisagenda's. Vervolgens gaan we dieper in op wat een kennisvraag precies is binnen de context van ee...

EEN NIEUW PROCES VAN **KENNISAGENDA'S**

THEMA'S EN VRAGEN INVENTARISEREN

Ophalen van Ideeën

PRIORITEREN EN ANALYSEREN

Selecteren en Evalueren

AGENDA VASTSTELLEN

Focus en Kennisdoelen

ONDERZOK EN INNOVATIE

Aan de Slag

**SAMENWERKING
EN AFSTEMMING**

DYNAMISCH EN FLEXIBEL

IMPACT EN TOEPASSING

VAN VRĀAG NAAR ANTWOORD

Aanleiding nieuwe procesafspraken

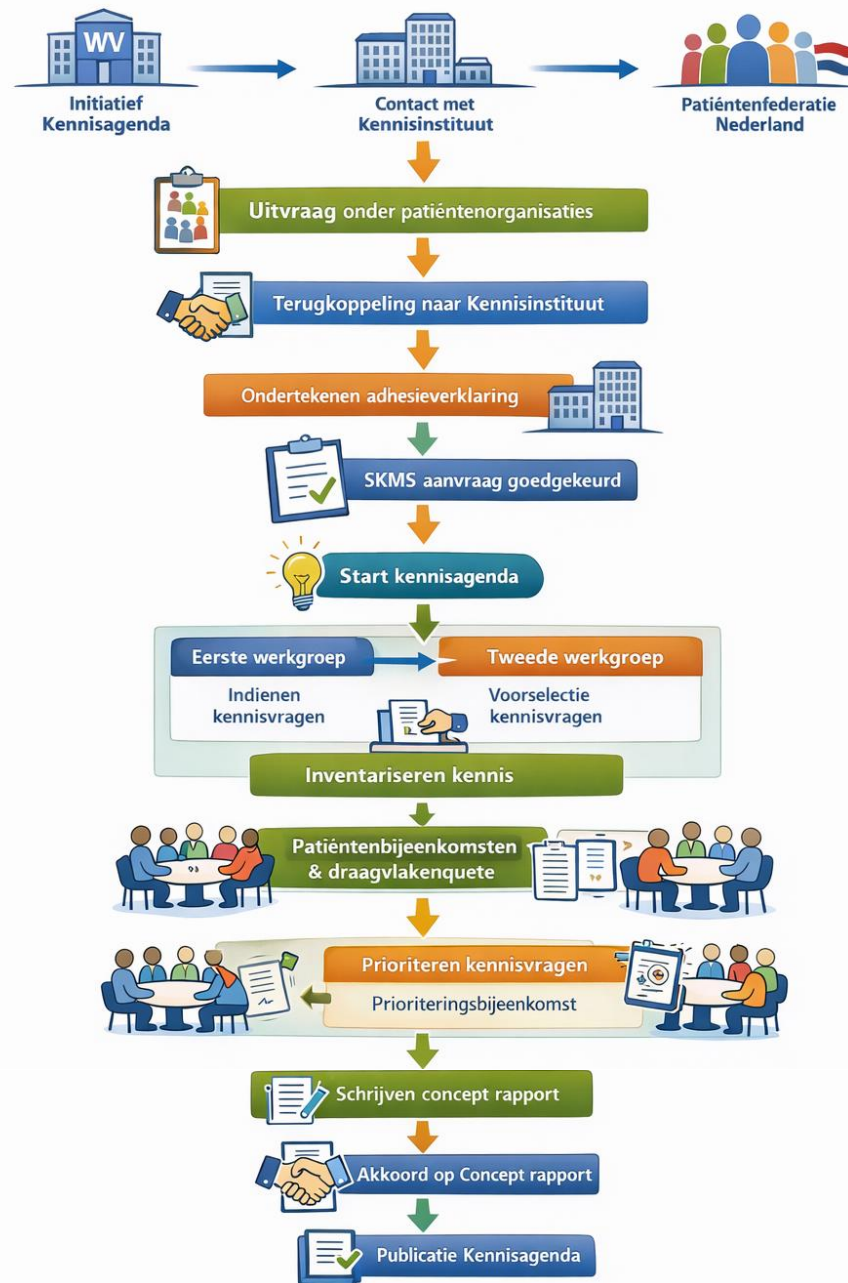
- 10 jaar kennisagenda's
- Patiëntenperspectief om kennisagenda te laten aansluiten bij kennisbehoeften van patiënten
- Evaluatie → om het patiëntenperspectief in de toekomst ook goed te kunnen borgen

Evaluatie – Belangrijkste resultaten

- Patiëntenperspectief verdwijnt naar achtergrond
- Patiëntenperspectief ondervertegenwoordigd
- Niet tijdig geïnformeerd
- Onduidelijke verwachtingen

Webinar; nieuw proces
kennisagenda's

De afbakening van de kennisagenda

- De primaire focus van een kennisagenda is **zorgevaluatie**
- **Zorgevaluatie:** het evalueren van bestaande zorg die al in de praktijk wordt toegepast, maar waarvoor de wetenschappelijke onderbouwing onvoldoende is.
- Vergelijken van **bestaande zorg** met andere bestaande zorg of een afwachtend beleid

De afbakening van de kennisagenda

- Buiten de scope van de kennisagenda vallen:
 - Innovatieve onderzoeksvragen
 - Translationele onderzoeksvragen
 - Fundamentele onderzoeksvragen
 - Less-is-more

Zorgevaluatie versus less-is-more

Zorgevaluatie: duidelijke onderzoeksbehoefte - vervolgstap is zorgevaluatie onderzoek

Less is more:

- Er is voldoende consensus dat de zorg weinig of geen waarde toevoegt voor patiënten.
- **Geen onderzoeksbehoefte**, de nadruk ligt op directe de-implementatie.

Zorgevaluatie versus less-is-more

Kan lastig zijn om in te schatten of er een onderzoeksbehoefte is of dat er direct gestart kan worden met de-implementatie

Tip: breng deze vragen vooral in. Samen met de werkgroepleden zal worden bepaald of aanvullend onderzoek nodig is of dat directe de-implementatie het meest passend is.

Waar komen kennisvragen vandaan?

- 1. Richtlijnen die door de wv zijn geïnitieerd**
2. Leden van de wv
3. Alle relevante patiëntenorganisaties (in afstemming met PFN)
4. Overige stakeholders (denk aan huisartsen, zorgverzekeraars, verpleegkundigen etc.)

Waar komen kennisvragen vandaan?

Richtlijnen die door de wv zijn geïnitieerd

- Bij het herzien van een richtlijnmodule worden kennisvragen geformuleerd
- Neemt u deel aan een richtlijnwerkgroep? Dan is dit hét moment om kennisvragen in te brengen.
- Formuleer deze kennisvragen zo concreet mogelijk, zodat ze aansluiten bij de behoeften van zowel patiënten als zorgprofessionals

Tip: denk tijdens de richtlijnontwikkeling steeds na: *welke vraag moet met zorgevaluatie onderzoek worden beantwoord om de zorg voor patiënten te verbeteren?*

Waar komen kennisvragen vandaan?

Agenderen-tabel

- Met de agendeertabel kunt u uw kennisvraag gestructureerd indienen.
- Formuleer uw kennisvraag volgens de PICO structuur
- Licht kort toe waarom deze vraag belangrijk is
- Geef aan voor welke kennisagenda de vraag relevant is

Waar komen kennisvragen vandaan?

Vraag	Antwoord Kruis aan	Vul in
A1. Is onderzoek wenselijk om de <u>uitgangsvraag</u> of <u>zoekvraag</u> (met meer/voldoende zekerheid) te kunnen beantwoorden?		Nee. Tijdens de ontwikkeling van deze module is gebleken dat er volgens het cluster sprake is van passend bewijs voor de uitgangsvraag en zoekvraag. [Geef toelichting indien gewenst] Ga verder bij vraag A5.
		Ja
A2. Wat is de kennisvraag?	Kennis-vraag	[tekst] ^{a)}
	P	[tekst]
	I	[tekst]
	C	[tekst]
	O	[tekst]
A3. Waarom is dit een belangrijke kennisvraag?	Toelichting	[tekst] ^{b)}
A4. Welk onderzoeksdesign is passend om deze kennisvraag te beantwoorden?		RCT
		Observationeel onderzoek
		Kwaliteitsregistratie
		Anders, namelijk
	Toelichting	[tekst]
A5. Voor welke wetenschappelijke vereniging(en) is deze kennisvraag relevant voor de kennisagenda?	[wv]	[eventueel toelichting als meerdere wv-en relevant zijn]

Waar komen kennisvragen vandaan?

1. Richtlijnen die door de wv zijn geïnitieerd
2. Leden van de wv
- 3. Alle relevante patiëntenorganisaties (in afstemming met PFN)**
4. Overige stakeholders (denk aan huisartsen, zorgverzekeraars, verpleegkundigen etc.)

Welke kennisvraag-/kennisvragen dien je in?

Kans om de voor jouw doelgroep relevante vragen op de agenda te krijgen!

Goede bronnen voor kennisvragen:

- Al bestaande kennis-/onderzoeksagenda's voor jouw aandoeningsgebied
- Urgente vragen vanuit je achterban
- Kennisvragen uit richtlijntrajecten (worden al meegenomen)

Welke kennisvraag-/kennisvragen dien je in?

Lange termijn: met een kennisagenda rondom jullie eigen aandoeningsgebied heb je altijd een set urgente vragen paraat.

Benut informatie die je hebt, zoals:

- Data uit eerdere achterbanraadplegingen
- Signalen uit helpdesk, mailbox, lotgenotenbijeenkomsten, etc.

Ga actief behoeften ophalen als je het nog niet weet:

- Groepsgesprekken, interviews, vragenlijst
- Zie ook het webinar over [achterbanraadpleging](#)

Welke kennisvraag-/kennisvragen dien je in?

Tips:

- Dien meerdere vragen in als dat lukt.
- Benut een al geplande bijeenkomst, bijv. ALV of ledendag, voor een gesprek hierover met je achterban.
- Benut een medische adviesraad/ wetenschappelijke adviesraad voor uitwerking van de kennisvraag
- Begin zodra je hoort wanneer 'jullie' kennisagenda herzien wordt.
- Betrek mensen uit je achterban bij het uitwerken van een PICO. Je kunt hier ook onderzoekers vragen

Wat is een sterke kennisvraag?

- Komt voort uit een knelpunt in de dagelijkse praktijk
- Is relevant voor patiënten én zorgprofessionals
- Is zo concreet mogelijk geformuleerd
- Kan bij voorkeur met één onderzoek worden beantwoord
- Vergelijkt twee zorgopties (bij voorkeur volgens de PICO structuur)
- Is voorzien van een toelichting waarom de vraag belangrijk is

PICO structuur

- P: om welke patiënten gaat het?
- I: naar welke interventie is zorgevaluatie gewenst?
 - Dit kan gaan om diagnostiek, behandeling, follow-up etc.
- C: met welke andere bestaande zorg wil je dit vergelijken?
- O: welke uitkomstmaten zijn belangrijk voor patiënten?

Wanneer maakt een kennisvraag veel kans?

De doorlopende subsidieronde voor **agenderen** is bedoeld voor kennisvragen uit een **kennisagenda**.

Kennisvragen met maatschappelijke impact hebben de grootste kans om te worden geprioriteerd. Denk bijvoorbeeld aan:

Meer gezondheidswinst voor patiënten

Minder inzet van schaarse zorgprofessionals

Lagere zorgkosten

Minder impact op klimaat en milieu

Beschrijf daarom in de toelichting welke impact uw kennisvraag kan hebben.

Hulp nodig bij het formuleren van een kennisvraag?

- Neem contact op met PFN, zij denken graag mee
- Komt u nog niet tot een concrete kennisvraag? Dien dan vooral uw vraag of onderwerp in en licht zo goed mogelijk toe waarom dit belangrijk is.
- Tijdens de patiëntenbijeenkomst gaan patiënten en zorgprofessionals samen in gesprek en is er ruimte om de kennisvraag aan te scherpen

Masterclass - Tips

- De kennisvraag moet een zorgevaluatie kennisvraag zijn (binnen de FMS)
- De kennisvraag moet binnen 2-5 jaar te onderzoeken zijn
- Stel de kennisvraag op binnen een duidelijke PICO structuur zodat de kennisvraag met 1 onderzoek beantwoord kan worden
- Schrijf een heldere toelichting waarom deze kennisvraag voor patiënten belangrijk is
- Werk vanuit het doel; formuleer eerst wat je wilt bereiken of verbeteren voor patiënten en werk van daaruit de vraag verder uit.
- Houdt rekening met de maatschappelijke impact
- ²⁶ Bekijk bestaande kennisagenda's

Masterclass

Hoe ervaren patiënten de kwaliteit van zorg in het ziekenhuis?

- Goed
 - Patiëntgericht
 - Begrijpelijke formulering
- Verbeteren
 - Doelgroep onduidelijk
 - Kwaliteit van zorg is te breed
 - Er is geen concreet doel, wat wil je verbeteren of bereiken?
- Aanpassing
 - Hoe ervaren patiënten op de afdeling cardiologie de communicatie met zorgverleners tijdens opname?
 - In welke mate ervaren opgenomen cardiologiepatiënten dat duidelijke communicatie met zorgverleners bijdraagt aan hun begrip van de behandeling en vertrouwen in het ontslagproces?

Masterclass

Wat is het effect van niet antibiotische middelen zoals methenamine hippuraat of D-mannose op het voorkomen van urineweginfecties, het gebruik van antibiotica en de kwaliteit van leven bij mensen met een dwarslaesie die regelmatig blaasontstekingen hebben?

- Goed
 - Duidelijke doelgroep
 - Duidelijke interventies
 - Meerdere relevante uitkomstmaten
- Verbeteren
 - Te brede vraag – meerdere interventies tegelijk
 - Effect is breed en niet gespecificeerd (preventie, reductie in frequentie)
 - Regelmatig is onvoldoende gespecificeerd
- Aanpassing
 - Wat is het effect van methenaminehippurraat op het aantal urineweginfecties, antibioticagebruik en kwaliteit van leven bij mensen met een dwarslaesie en ≥ 2 UWI's per jaar?

Gezamenlijk oefenen

- Wat is een snelle en betrouwbare wijze om de ziekte van Sjögren te diagnosticeren?
 - Formuleren kennisvraag
 - PICO
- Voorbeeld uitwerking
 - Welke diagnostische test of combinatie van diagnostische testen leidt bij patiënten met een verdenking op Sjögren tot de meest betrouwbare en tijdige diagnose?
 - Wat is bij patiënten met een verdenking op Sjögren de diagnostische accuraatheid van laboratoriumonderzoek, beeldvorming en/of speekselklierbiopsie, vergeleken met de huidige standaarddiagnostiek, voor het stellen van de diagnose?
 - P = Patiënten met een klinische verdenking op primaire Sjögren
 - I = Diagnostische test of diagnostische strategie (anti-SSA/Ro-antistoffen, speekselklier-echografie, Schirmer-test, speekselvloedmeting, labiale speekselklierbiopsie of combinaties)
 - C = Huidige standaarddiagnostiek
 - O = Diagnostische accuraatheid (sensitiviteit, specificiteit, positief/negatief voorspellende waarde), tijd tot diagnose, aantal correcte diagnoses, patiëntbelasting, complicaties

Ondersteuning

- Problemen bij het formuleren van een kennisvraag, PICO of toelichting?

of

- Problemen tijdens ontwikkelproces?
 - Stuur een email naar kennisagendas@patientenfederatie.nl

Poll vraag – hoe werkt dit?

1: De poll-vraag zal oppoppen op je beeldscherm/de chat
Zie je niet de pollvraag, geef dan je antwoord in de chat.

2: Vul het juiste antwoord in en klik op de paarse verzend knop.

3: De resultaten verschijnen op je beeldscherm/in de chat.

4: Klik daarna op het kruisje of de Gereed-knop om het venster af te sluiten.

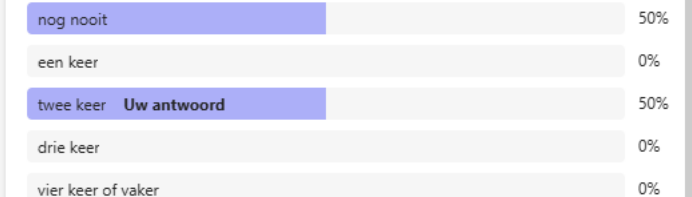
5: In de chat kun je het overzicht blijven zien en nieuwe binnenkomende antwoorden bekijken.

Hoe vaak bent je al betrokken geweest bij de ontwikkeling van een richtlijn

- ☐ nog nooit
- ☐ een keer
- ☐ twee keer
- ☐ drie keer
- ☐ vier keer of vaker

Verzenden

Hoe vaak bent je al betrokken geweest bij de ontwikkeling van een richtlijn

Terug naar vraag

Vragen en afronding

We horen graag wat je van het webinar vond door middel van 2 pollvragen

1. Hebben wij je kunnen **informer**en, **enthousiasmer**en, **activer**en of **inspirer**en?
2. Hoe waardeer jij dit webinar op een schaal van 1-5?

Heb je nog een algemene vraag over richtlijnen, dan is er na afloop van dit webinar de mogelijkheid om die te stellen

Op de agenda

Volgende webinars/save the date:

- 08-09-2026: Implementeren

Dank je wel voor jullie aandacht en bijdrage!

Blijf op de hoogte door je aan te melden voor onze nieuwsbrief

